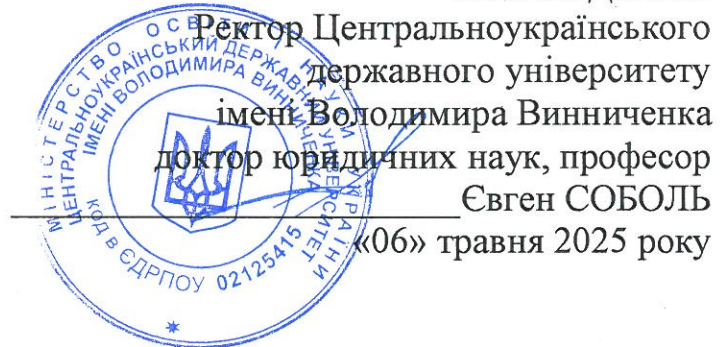

ЗАТВЕРДЖУЮ

«06» травня 2025 року

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертації
на тему «Формування художнього світогляду майбутнього викладача
музичного мистецтва»
здобувача ступеня доктора філософії
Царенка Владислава Андрійовича
за спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки**

Витяг з протоколу фахового семінару кафедри педагогіки та спеціальної освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка від 06 травня 2025 року

ПРИСУТНІ: 13 із 14 науково-педагогічних працівників кафедри педагогіки та спеціальної освіти, а саме:

1. Рацул Анатолій Борисович, завідувач кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, професор.
2. Окольніча Тетяна Володимирівна, професор кафедри педагогіки та спеціальної освіти, доктор педагогічних наук, професор.
3. Савченко Наталія Сергіївна, професор кафедри педагогіки та спеціальної освіти, доктор педагогічних наук, професор.
4. Філоненко Оксана Володимирівна, професор кафедри педагогіки та спеціальної освіти, доктор педагогічних наук, професор.
5. Дубінка Микола Михайлович, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти, доктор педагогічних наук, доцент.
6. Бабенко Тетяна Василівна, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент.
7. Завітренко Долларес Жораївна, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент.
8. Кашуба Людмила Володимирівна, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент.
9. Кравцова Тетяна Олександрівна, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент.
10. Краснощок Інна Петрівна, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент.

11. Ляшенко Ростислав Олександрович, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент.

12. Нагорна Олена Василівна, ст. викладач кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук.

13. Руденко Тетяна Володимирівна, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент.

На засіданні присутні:

1. Царенко Владислав Андрійович, здобувач.

2. Стратан-Артишкова Тетяна Борисівна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри мистецької освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка, науковий керівник.

3. Кулікова Світлана Вікторівна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри мистецької освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка, рецензент.

4. Шевченко Інга Леонідівна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри мистецької освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка, рецензент.

З присутніх науково-педагогічних працівників кафедри педагогіки та спеціальної освіти 4 доктори наук та 9 кандидатів наук – фахівці за профілем представленої дисертації.

Голова засідання – Рацул Анатолій Борисович, завідувач кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, професор.

СЛУХАЛИ: Доповідь Царенка Владислава Андрійовича «Формування художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва», представленої на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки.

Науковий керівник – Стратан-Артишкова Тетяна Борисівна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри мистецької освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Тему дисертації затверджено Вченою радою Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка (протокол № 4 від 04 жовтня 2021 р.).

Доповідач обґрунтував актуальність обраної теми, визначив мету, завдання, охарактеризував об'єкт та предмет дослідження, виклав основні наукові положення та висновки, що виносяться на захист, вказав науково-практичну значущість роботи, зазначив про впровадження результатів дослідження.

Автор зазначив, що відповідно до завдань дослідження у дисертації:

1. Досліджено стан вивчення і розробленості дослідженої проблеми в сучасній теорії та практиці професійної підготовки у вищій школі. З'ясовано, що проблема формування художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва є складною та багатогранною.

Особливого значення у визначенні досліджуваного нами феномену склали наукові праці у галузі філософії, педагогіки, психології,

мистецтвознавства, мистецької освіти, у яких розкривається сутність базових понять дослідження, світоглядна функція мистецтва, індивідуально-типологічні особливості художнього-сприйняття-творення, проблема інтеграції різних видів мистецтва в контексті професійної підготовки майбутнього фахівця. Це уможливило визначити художній світогляд майбутнього викладача музичного мистецтва як складне, інтегроване, індивідуально-особистісне утворення, що передбачає ціннісне ставлення майбутнього фахівця до професії, мистецтва, самого себе; здатність пізнавати й усвідомлювати художньо-образний зміст мистецьких творів в контексті «художньої картини світу»; емоційно співпереживати, відтворювати художній образ у процесі художньо-педагогічної інтерпретації музичного твору, у власному сценічному виконанні, творчо-проектувальній діяльності; здатність до самореалізації у процесі художньо-педагогічного спілкування з учнем.

2. Структурними компонентами художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва визначено: мотиваційно-рефлексивний, когнітивно-інтерпретаційний, творчо-перетворювальний, відповідно яким схарактеризовано критерії, показники, рівні сформованості художнього світогляду майбутніх фахівців.

Мотиваційно-рефлексивний критерій характеризується мірою усвідомлення значення мистецтва у розвитку особистості, передбачає ціннісне ставлення до професії, визначає соціокультурну активність майбутнього фахівця, його бажання і прагнення до самореалізації у професійній діяльності; готовність до здійснення художньо-педагогічного діалогу з учнями.

Когнітивно-інтерпретаційний критерій характеризує знаннєво-пізнавальну та емоційно-почуттєву сферу студента, здатність розуміти художньо-образний зміст твору в контексті художньої картини світу; здійснювати аналіз-інтерпретацію музичного твору в єдності змісту і форми; ступінь емоційно-почуттєвого проникнення у процесі власного виконання.

Творчо-перетворювальний критерій засвідчує здатність майбутніх викладачів до самостійної творчо-проектувальної діяльності, сценічно-образного музичного виконання, художньо-творчого спілкування з учнями.

3. На засадах наукових підходів (аксіологічного, культурологічного, поліхудожнього, інтерпретаційного, компетентнісного, особистісно орієнтованого (суб'єктного), творчо-діяльнісного (праксеологічного) та принципів (аксіологічності, емоційної насиченості процесу навчання, діалогічності; індивідуалізації; рефлексивності; спонукання до творчого самовираження і самореалізації) обґрунтовано зміст організаційно-педагогічних умов формування художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва, що сприяли результативності та ефективності навчального процесу, а саме: стимулювання майбутніх викладачів музичного мистецтва до художньо-педагогічного діалогу; створення художньо-творчого середовища, що передбачає використання взаємодії різних видів мистецтва у процесі інтерпретації музичного твору, залучення студентів у самостійно-пошукову, творчо-проектувальну діяльність; спрямування майбутніх фахівців на

самореалізацію у різних видах музично-педагогічної діяльності, виробничій та концертно-виконавській практик.

4. Розроблено та запроваджено в освітню практику авторську методику реалізації педагогічних умов формування художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва, що здійснювалась упродовж трьох взаємопов'язаних етапів (організаційно-інформаційного, творчо-проектувального, результативно-презентаційного), на кожному з яких використовувались інтерактивні форми та методи формування художнього світогляду здобувачів вищої освіти (у процесі художньо-педагогічної інтерпретації музичного твору, творчо-проектувальної та музично-педагогічної діяльності, виробничій та концертно-виконавській практик).

Обґрунтовано структурно-функціональну модель формування художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва, котра містить мету, завдання, наукові підходи і принципи, організаційно-педагогічні умови, форми та методи навчання, критерії, показники та рівні сформованості досліджуваного феномену, очікуваний результат формування художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва.

Проведення констатувального експерименту дало змогу виявити три рівні сформованості художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва: високий, середній, низький. Встановлено, що переважає середній рівень сформованості художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва.

Узагальнення одержаних результатів дослідно-експериментальної роботи підтвердило ефективність запропонованих й упроваджених у навчальний процес організаційно-педагогічних умов та методики формування художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми формування художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва як однієї із фундаментальних у педагогічній освіті. Подальшого науково-теоретичного та практичного вивчення потребують напрямки дослідження, пов'язані з пошуком інноваційних технологій, спрямованих на формування художньо-світоглядних позицій майбутнього викладача музичного мистецтва засобами інтеграції мистецьких знань у процесі професійної підготовки.

По доповіді було задано **10 запитань**, на які доповідач дав правильні й ґрунтовні відповіді. Питання задавали:

Окольніча Тетяна Володимирівна, професор кафедри педагогіки та спеціальної освіти, доктор педагогічних наук, професор. Шановний Владиславе Андрійовичу, як Ви розумієте поняття «художній світогляд майбутнього викладача музичного мистецтва»?

Царенко В. А.: Дякую за запитання. Художній світогляд майбутнього викладача музичного мистецтва ми розуміємо як складне, інтегрованого, індивідуально-особистісне утворення, що передбачає ціннісне ставлення майбутнього викладача до своєї професії, усвідомлення значущості мистецтва у формуванні світоглядних позицій, розвитку духовно-творчих якостей учнів; здатність до художнього пізнання, емоційно-чуттєвого проникнення в глибинну

сутність художнього образу у процесі художньо-педагогічної інтерпретації; потребу і здатність до самореалізації у художньо-творчому спілкуванні з учнівською молоддю.

Філоненко Оксана Володимирівна, професор кафедри педагогіки та спеціальної освіти, доктор педагогічних наук, професор. Шановний Владиславе Андрійовичу, наукові праці і концепції яких українських науковців, вчених, педагогів склали методологічну основу Вашого дослідження?

Царенко В. А.: Дякую за запитання. Визначаючи поняття «художній світогляд майбутнього викладача музичного мистецтва, ми спирались на праці вітчизняних вчених (Івана Дмитровича Беха, Семена Устимовича Гончаренка, Івана Андрійовича Зязюна, Василя Григоровича Кременя, Лариси Борисівни Лук'янової, Нелі Григорівни Ничкало, Георгія Георгійовича Філіпчука, та ін.), у працях яких визначається роль і значення мистецтва в духовно-творчому розвитку особистості.

Ми спирались також на наукові концепції відомих вчених, педагогів-музикантів – фундаторів мистецької освіти – Оксани Петрівни Рудницької, Олександра Яковича Ростовського, Галини Микитівни Падалки; також на праці відомих науковців в галузі музичної педагогіки – Ольги Пилипівни Щолокової, Оксани Анатоліївни Комаровської, Людмили Михайлівни Масол, Ольги Олексюк, Олени Миколаївни Отич, Алли Миколаївни Растрігіної, Ольги Володимирівни Єременко, Людмили Іванівни Паньків, Марії Василівни Клепар, Наталії Павлівни Гуральник, Алли Володимирівни Зайцевої, Алли Володимирівни Козир, Олени Євгенівни Ребрової, Лідії Олексіївни Хомич та ін., у наукових працях яких порушується широкий спектр проблем, пов'язаних з пошуком шляхів вдосконалення й оновлення змісту професійної підготовки, внесення новоутворень у традиційну систему мистецької освіти, її спрямування на підготовку висококваліфікованих фахівців до інноваційної діяльності, оволодіння ними ефективними технологіями у процесі професійної підготовки майбутнього викладача музичного мистецтва

Савченко Наталія Сергіївна, професор кафедри педагогіки та спеціальної освіти, доктор педагогічних наук, професор. Шановний Владиславе Андрійовичу, схарактеризуйте, будь ласка, критерії та показники сформованості художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва.

Царенко В. А.: Дякую за запитання. На основі виявлення особливостей художнього світогляду, його структурних компонентів розроблено критерії сформованості означеного феномена у майбутнього викладача музичного мистецтва, а саме: мотиваційно-рефлексивний, когнітивно-інтерпретаційний, творчо-перетворювальний, які характеризують художній світогляд як цілісний феномен, тісно взаємопов'язані та взаємодіють.

Кожен із визначених нами критеріїв відповідає структурним компонентам художнього світогляду і відображає сутнісні характеристики художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва,.

Мотиваційно-рефлексивний критерій характеризується мірою усвідомлення майбутніми фахівцями системи цінностей і передбачає розуміння

мети навчання, значення мистецтва у розвитку особистості, формуванні духовного світу учнів; ціннісне ставлення до професії і професійної діяльності (потреба, інтерес), визначає соціокультурну активність майбутнього фахівця, його бажання і прагнення до творчого самовираження і самореалізації у різних видах музично-педагогічної і соціокультурної діяльності; засвідчує сформованість здатності майбутнього викладача до об'єктивної оцінки художнього твору, самооцінки власної готовності сприймати і розуміти мистецькі явища, аналізу, самоаналізу, рефлексії, саморефлексії, здатності до саморозвитку і самовдосконалення, саморефлексії щодо власних художньо-творчих результатів, готовності до художньо-педагогічного спілкування з учнями.

Когнітивно-інтерпретаційний критерій характеризує знаннєво-пізнавальну, емоційно-почуттєву сферу студента, ступінь загальнохудожньої ерудованості, розвиненість художньо-образного мислення, здатність розуміти художньо-образний зміст твору в контексті художньої картини світу; здійснювати аналіз-інтерпретацію музичного твору, розкривати художній образ в єдності форми і змісту; виявляє ступінь емпатійного співпереживання, глибокого проникнення у сутність твору в процесі власного виконання, передбачає володіння емоційно-вольовими якостями, здатністю проникати в світоглядний простір митця, доносити його до учнівської аудиторії.

Творчо-перетворювальний критерій засвідчує здатність майбутніх викладачів до самостійної творчо-проектувальної діяльності; здатність до сценічно-образного музичного виконання, артистизм, сценічну надійність, волю, здатність до художньо-творчого спілкування з учнями; спрямований на виявлення ступеня творчої самопрезентації, здатності майбутнього викладача музичного мистецтва до самореалізації у різних видах творчо-проектувальної діяльності; передбачає розвиненість умінь художньо-діалогового, музично-педагогічного і міжособистісного спілкування.

Дубінка Микола Михайлович, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти, доктор педагогічних наук, доцент. Шановний Владиславе Андрійовичу, розкрийте, будь ласка, зміст визначеної Вами першої організаційно-педагогічної умови формування художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва.

Царенко В. А.: Дякую за запитання. Перша педагогічна умова – стимулювання майбутніх викладачів музичного мистецтва до художньо-педагогічного діалогу. Зазначимо, що проблема художньо-педагогічного діалогу складна й багатогранна. Діалогічність є невід'ємною і характерною складовою музично-педагогічної діяльності, пронизує і реальні діалогічні відносини за темою мистецтва, і внутрішні процеси осмислення набутих художніх вражень; охоплює взаємодію суб'єктів, обмін інформацією між ними, виникнення і ствердження близької для обох учасників позиції, вираження ставлення один до одного, взаємовплив та взаєморозуміння. Діалог в контексті підготовки майбутніх викладачів музичного мистецтва – це духовно-особистісний, духовно-творчий процес, метою якого є сприяння взаємодії здобувачів вищої освіти з викладачами та оточуючою художньо-освітньою

дійсністю. Якість художньо-педагогічного діалогу багато в чому залежить від діалогічного досвіду майбутніх учителів музичного мистецтва – досвіду встановленню контакту, ціннісно-сміслових відносин із співрозмовниками – особистістю викладача, музичним твором, своїм «Я» – як джерелами духовного багатства. Діалог у музичній педагогіці – це не просто засіб, метод. Це сутнісна основа музично-освітнього процесу, його методологічний принцип, оскільки сама музика є актом одночасно особистісного і міжособистісного спілкування, духовного і творчого діалогу. І внаслідок створення такого діалогу викладач вже не «вчить», а прагне до того, щоб учень (студент) вчився сам, прагнув до самостійності, самовдосконалення, саморозвитку. Важливо створити діалог у процесі роботи над художнім образом, обміну думками під час взаємодії з мистецькими творами, дати можливість студенту розкритись, самовиразитись, виявити власне розуміння художньо-образного змісту музичного твору, створити ділову й водночас творчу, доброзичливу атмосферу заняття. Повноцінний діалог спричиняє співтворчість, взаємодію, співпрацю, передбачає, зумовлює і сприяє створенню художньо-творчого, креативного середовища, атмосфери довіри і добра, взаємоповаги викладача і студента, пошуку рішень, відповідей, методів, прийомів, емоційного і духовного проникнення. За таких умов спрацьовує уява, фантазія, мислення, рефлексія. Тож плідним способом навчитись співтворчості є здатність викладача залучити студента до діалогу, а студенту – вступити у діалог.

Ляшенко Ростислав Олександрович, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент. Шановний Владиславе Андрійовичу, у чому полягає наукова новизна Вашого дослідження?

Царенко В. А.: Дякую за запитання. Наукова новизна нашого дослідження полягає в тому, що вперше: визначено та обґрунтовано організаційно-педагогічні умови формування художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва у процесі професійної підготовки (стимулювання майбутніх викладачів музичного мистецтва до художньо-педагогічного діалогу; створення художньо-творчого середовища, що передбачає використання взаємодії різних видів мистецтва у процесі інтерпретації музичного твору та залучення студентів у самостійно-пошукову, творчо-проектувальну діяльність; спрямування майбутніх фахівців на самореалізацію у різних видах музично-педагогічної діяльності, виробничої та концертно-виконавської практики); виокремлено структурні компоненти художнього світогляду; визначено і схарактеризовано критерії (мотиваційно-рефлексивний, когнітивно-інтерпретаційний, творчо-перетворювальний), показники, рівні сформованості художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва (високий, середній, низький); уточнено сутність та структуру художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва; удосконалено комплекс методів формування художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва; подальшого розвитку набули теоретичні та методичні підходи до формування художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва у процесі професійної підготовки.

Кравцова Тетяна Олександрівна, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент. Шановний Владиславе Андрійовичу, одним із наукових підходів у Вашому дослідженні визначено аксіологічний підхід. Розкрийте сутність цього підходу.

Царенко В. А.: Дякую за запитання. У формуванні художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва одним із основних ми визначили аксіологічний підхід.

Аксіологічний підхід виступає як реалізація суб'єкт-суб'єктних відносин, способів поведінки. Художньо-музичні цінності як результат опанування й оволодіння студентами духовним змістом мистецьких творів, усвідомлення їх художньо-образного змісту і ціннісного сенсу у процесі глибокого музично-педагогічного аналізу, інтерпретації-розуміння, пізнання, спонукають майбутнього викладача до самореалізації у майбутній професії, передбачають розуміння її значущості в духовному розвитку учня, захопленість своєю професією, діяльністю, творчістю, відкриття можливостей для виявлення власного ціннісного ставлення до мистецтва й музичного, зокрема. Важливість аксіологічного підходу полягає у створенні підґрунтя для особистісного художньо-педагогічного світогляду, а також творчої професійної діяльності, визначенні особистісної системи художньо-педагогічних цінностей і спрямуванні діяльності майбутнього вчителя на постійний професійний саморозвиток. Аксіологічний підхід у формуванні художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва передбачає використання змісту, прийомів, засобів, форм і методів навчання для розвитку емоційно-ціннісного ставлення до себе, батьків і родини, рідної мови, праці, історії та культури свого народу, навколишнього світу через мистецтво, його сприйняття, розуміння, творчість. Аксіологізація навчально-виховного процесу передбачає розв'язання важливих педагогічних завдань: спроектувати вивчення мистецьких творів у напрямку емоційно-ціннісного бачення і ставлення; спрямувати розвиток художнього світогляду через залучення майбутніх фахівців у різні види художньої діяльності, які є «ціннісно спрямованими у здійсненні завдань професійного втілення»; сприяти розвитку діалогічних умінь майбутніх викладачів у процесі художньо-педагогічного спілкування.

Бабенко Тетяна Василівна, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент. Шановний Владиславе Андрійовичу, схарактеризуйте етапи формувальної роботи.

Царенко В. А.: Дякую за запитання. У формуванні художнього світогляду майбутніх фахівців нами було визначено такі взаємопов'язані три етапи: організаційно-інформаційний; творчо-проектувальний; результативно-презентаційний, які спрямовувались і максимально наближались до умов шкільної практики.

Організаційно-інформаційний етап включав такі методи, прийоми і форми роботи: бесіда, діалог, дискусія, пояснення, демонстрація, проєкт-презентація, аналіз-інтерпретація, художніх аналогій (асоціація) у процесі групових та індивідуальних занять з основного музичного інструменту. Увага приділялась оволодінню студентами інтеграційними знаннями та вміннями.

Загалом перший етап формувальної роботи спрямовано на вироблення мотивації майбутнього викладача музичного мистецтва до формування художнього світогляду, розуміння значущості мистецтва в духовно-творчому розвитку учня, готовності до розвитку духовних якостей учнівської молоді через мистецтво, через творчість.

Другий етап формувальної роботи – творчо-проектувальний – ґрунтувався на самостійній творчо-пошуковій діяльності, передбачав виконання творчих завдань, здатність цілісно розкривати художній образ в контексті «художньої картини світу», використовувати різні види мистецтва у процесі художньо-педагогічної інтерпретації музичного твору, послідовно викладати матеріал, використовувати і демонструвати музичні фрагменти, супроводжувати проекти-презентації власним виконанням (інструментальне, вокальне), авторськими композиціями, а також розповіддю, художньою мовою, володіти технікою педагогічного спілкування. Отже, другий етап спрямовувався на формування творчо-перетворювального компоненту художнього світогляду.

Третій етап – результативно-презентаційний – передбачав залучення студентів у різні види музично-педагогічної та художньо-виконавської практики, що сприяло набуттю досвіду художньо-діалогового спілкування, розвитку сценічно-вольових якостей майбутнього фахівця, активізації самостійності, розвитку креативності, сценічно-виконавської волі і надійності, спонукання до творчого самовираження і самореалізації.

Зазначимо, що формування компонентів художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва упродовж всієї експериментальної роботи, але на кожному з етапів один з них набував домінуючого, пріоритетного значення.

Так, наприклад, формування мотиваційно-рефлексивного компоненту художнього світогляду поступово відбувається на всіх етапах формувальної роботи, у процесі обговорень, аналізу, інтерпретації, сценічних виступів, виробничої та педагогічної практик. Але найбільш ефективно формування зазначеного компоненту відбувається на останньому етапі формування художнього світогляду майбутнього викладача, під час здійснення самостійної творчо-проектувальної діяльності, де студенти використовують вже набутий рефлексивно-емпатійний досвід діалогового спілкування з музичними творами, знання та вміння художнього сприйняття, інтерпретації, творення, можуть цілісно, об'єктивно та аргументовано довести свою думку, виявити здатність до рефлексії, критичне мислення, здійснити аналіз та самоаналіз, оцінку та самооцінку, висловити свої власні думки та критичні судження.

Кашуба Людмила Володимирівна, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент. Шановний Владиславе Андрійовичу, які були розроблені й використані методи для досягнення мети і вирішення поставлених завдань дослідження? І які методи виявились найбільш ефективними у формуванні художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва?

Царенко В. А.: Дякую за запитання. Для досягнення мети дослідження, розв'язання поставлених нами завдань нами визначено такі методи: традиційні:

бесіда, пояснення, творчий діалог; проблемно-пошукові і творчо-пошукові: аналіз-інтерпретація; метод художньо-образних асоціацій; створення культурного контексту; проблемно-пошукові (метод проєкту-презентації; композиція; імпровізація); інтерактивні (метод художньо-творчого проєкту).

Всі методи ефективні, адже одним методом неможливо досягнути поставленої мети. Але особливо ефективними виявились такі проблемно-пошукові, інтерактивно-інтегровані методи: метод аналізу-інтерпретації (культурно-історичний, порівняльно-історичний, художньо-стильовий); метод художньо-образних асоціацій (художні аналогії, художні паралелі, синектика, синестезія, взаємодія, синтез мистецтв); метод художньо-творчих проєктів; імітаційні, рольові та ділові ігри, які імітують реальні обставини тих чи інших сфер художньо-педагогічного спілкування, сприяють створенню поліхудожнього простору, плідно впливають на розвиток професійно значущих особистісних якостей, а також на формування музично-виконавських, творчо-комунікативних, рефлексивно-оцінних умінь як складових художнього світогляду майбутнього фахівця музичного мистецтва.

Завітренко Долларес Жораївна, старший викладач кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент. Шановний Владиславе Андрійовичу, у чому полягає практичне значення Вашої роботи?

Царенко В. А.: Дякую за запитання. Практичне значення нашої роботи полягає у систематизації та практичній апробації педагогічного інструментарію формування художнього світогляду майбутнього викладача музичних дисциплін; розробці методики діагностики сформованості художнього світогляду майбутніх фахівців; у розробці методичних рекомендацій з питань формування художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва; оновленні змісту фахових дисциплін: «Методика викладання художньо-педагогічної інтерпретації музичних творів», «Історія музичного виконавства», «Сучасне музичне мистецтво», «Теорія та методика викладання музичних дисциплін у ЗВО», «Теорія і методика інструментально-виконавської підготовки з практикумом», виробничої практики, соціокультурної діяльності; в системі післядипломної педагогічної освіти для підвищення рівнів науково-теоретичної та методичної підготовки викладачів музичного мистецтва.

Рацул Анатолій Борисович, завідувач кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, професор. Шановний Владиславе Андрійовичу, уточніть у яких закладах вищої освіти проводилась дослідно-експериментальна робота?

Царенко В. А.: Дякую за запитання. Дослідно-експериментальна робота проводилась у Бердянському державному педагогічному університеті; Сумському державному педагогічному університеті; Центральноукраїнському державному університеті імені Володимира Винниченка.

Основний педагогічний експеримент проводився на факультеті педагогіки, психології та мистецтв Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка зі студентами спеціальності «Музичне мистецтво».

Виступи присутніх.

З характеристикою наукової зрілості здобувача виступив **науковий керівник доктор педагогічних наук, професор Стратан-Артишкова Т. Б.**, яка відзначила, що глобалізація сучасного суспільства, стрімкий розвиток інформаційних технологій, активізація крос-культурних процесів, вимагають посилення уваги до світоглядної проблематики в галузі музично-педагогічної освіти, пошуку та розробки інноваційних технологій професійної підготовки майбутніх викладачів музичного мистецтва, здатних бути активним суб'єктом педагогічного процесу, працювати в нових перманентних умовах, розуміти складні проблеми сьогодення, осягати та адекватно інтерпретувати культурні цінності, усвідомлювати зміст різноманітних явищ художньої культури та мистецтва, пізнавати й осмислювати навколишню дійсність через призму духовності художньо-образного змісту музичних творів, розкривати художню картину світу, благотворно впливати на розвиток духовно-творчих якостей учнів через мистецтво. Відтак, актуальність теми дослідження Царенко В.А. не викликає сумніву.

Дисертаційне дослідження Царенка В. А. має наукову новизну, теоретичне і практичне значення.

У першому розділі наукової роботи «Теоретичні основи дослідження проблеми формування художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва» теоретично обґрунтовано досліджувану проблему, визначено сутність категоріально-поняттєвого апарату, розкрито поняття «світогляд», «художній світогляд», здійснено огляд наукових праць з проблеми дослідження, виявлено стан розробленості досліджуваної проблеми в сучасній теорії та практиці професійної підготовки майбутнього викладача музичного мистецтва, означено наукові підходи щодо змісту і структури художнього світогляду, виявлено його характерні особливості у професійній підготовці майбутніх викладачів музичного мистецтва, на основі чого автором уточнено визначення і розуміння поняття «художній світогляд майбутнього викладача музичного мистецтва» як складне, цілісне, комплексно-інтегроване утворення, що передбачає ціннісне ставлення майбутнього викладача до мистецьких творів, усвідомлення їх значущості у розвитку світоглядних позицій, духовно-творчих якостей учнівської молоді; здатність до художньо-образного мислення, розуміння-пізнання, емоційно-чуттєвого проникнення в глибинні прошарки музичного твору у процесі музично-виконавської інтерпретації твору, у результаті чого у студента формується система поглядів, переконань, мотивація і потреба у саморозвитку і самореалізації у майбутній діяльності. Здобувачем виокремлено структурні компоненти досліджуваного феномену, відповідно яким визначено критерії (мотиваційно-рефлексивний, когнітивно-інтерпретаційний, творчо-перетворювальний), які характеризують художній світогляд майбутнього викладача музичного мистецтва як цілісний феномен; з'ясовано показники та рівні сформованості художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва.

У другому розділі дисертаційної роботи «Організаційно-педагогічні умови та методика формування художнього світогляду майбутнього викладача

музичного мистецтва» здобувачем визначено й обґрунтовано організаційно-педагогічні умови формування художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва, зокрема: стимулювання майбутніх викладачів музичного мистецтва до художньо-педагогічного діалогу; створення художньо-творчого середовища, що передбачає використання взаємодії різних видів мистецтва у процесі інтерпретації музичного твору та залучення студентів у самостійно-пошукову, творчо-проектувальну діяльність; спрямування майбутніх фахівців на самореалізацію у різних видах музично-педагогічної діяльності, виробничій та концертно-виконавській практиці, що передбачало використання інтерактивних методів навчання, сприяло інтенсивному й динамічному формуванню художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва і стало основою для створення моделі формування художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва й у сукупності забезпечило цілісність і результативність формувального етапу дослідницької роботи.

Розроблено методику формування художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва, що охоплює три взаємопов'язаних етапи: організаційно-інформаційний; творчо-проектувальний; результативно-презентаційний, кожен з яких передбачав виконання відповідної педагогічної умови, використання інтерактивних форм та методів навчання.

Формування художнього світогляду майбутніх викладачів музичного мистецтва здійснювався здобувачем поетапно, передбачало оновлення змісту фахових дисциплін, зокрема, «Сучасне музичне мистецтво», «Теорія і методика інструментальної підготовки з практикумом», «Методика викладання художньо-педагогічної інтерпретації музичних творів», а також відбувалось у процесі самостійної роботи студентів.

Відповідно виокремлених етапам дослідником застосовувались форми та методи, спрямовані на формування означених компонентів художнього світогляду майбутніх викладачів музичного мистецтва, зокрема: інтегрований метод аналізу-інтерпретації, метод художньої синестезії, метод художньо-творчих проєктів. Крім цього, студенти та учні залучались до концертно-виконавської діяльності, участі у конкурсах-фестивалях, створення авторських презентацій, художньо-творчих проєктів, івент-проєктів, що дало змогу дисертанту ефективно вплинути на формування означених компонентів художнього світогляду майбутніх викладачів музичного мистецтва.

У третьому розділі дисертаційного дослідження представлено констатувальний та формувальний етапи, здійснено аналіз результатів експериментального дослідження. Було виявлено, що впроваджені В. Царенком організаційно-педагогічних умов та методики їх реалізації у процесі професійної підготовки майбутнього викладача музичного мистецтва, виявились ефективними.

У ході дослідно-експериментальної роботи Царенко В.А. на належному рівні оволодів методологією науково-педагогічної діяльності, виконав і реалізував поставлені завдання.

У процесі спільної наукової роботи Царенко Владислав Андрійович виявив професійну компетентність, професіоналізм, комунікативність, мобільність, здатність критично і творчо мислити, вирішувати поставлені завдання, рефлексувати результати виконаної роботи.

Дисертаційне дослідження на тему «Формування художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва у процесі професійної підготовки» є актуальним, самостійним, завершеним, відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а його автор – Царенко Владислав Андрійович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки.

З оцінкою дисертації Царенка В. А. виступили **рецензенти:**

– **доцент кафедри мистецької освіти, кандидат педагогічних наук, доцент Кулікова С. В.**, яка зазначила, що глобальні цивілізаційні зрушення та інтенсивні процеси системної інтеграції, що пронизують усі рівні соціальної стратифікації та сфери суспільного буття, детермінують нагальну необхідність вирішення комплексу актуальних завдань, які органічно впливають з об'єктивного соціального запиту на формування висококваліфікованого людського капіталу – конкурентоспроможних фахівців-особистостей, що володіють не лише вузькоспеціалізованими компетенціями, але й демонструють високий рівень професійної майстерності, глибоку ерудицію та розвинену культуру.

Зазначені кваліфікаційні імперативи набувають особливої рельєфності та специфіки у царині музично-педагогічної освіти. Ця галузь висуває підвищені вимоги до підготовки суб'єктів професійної діяльності, які повинні характеризуватися нелінійним, креативним мисленням, проактивною позицією, володіти системою релевантних професійних компетенцій, а також – що є критично важливим – мати сформований художній світогляд. Саме цей інтегративний особистісний конструкт виступає когнітивно-ціннісним фундаментом для здійснення адекватної герменевтичної інтерпретації артефактів художньої культури та аксіологічних домінант мистецтва. Він уможлиблює глибоке когнітивне осягнення семантики мистецьких феноменів, реалізацію постійного особистісного та професійного саморозвитку, а також формування цілісної перцептивно-концептуальної моделі навколишньої дійсності.

У цьому контексті, першочерговим стратегічним завданням сучасної вищої школи постає розробка та імплементація науково обґрунтованої, дидактично вивіреної системи цілеспрямованого формування художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва. Це завдання передбачає не лише пошук, апробацію та впровадження інноваційних педагогічних технологій, дидактичних форм та методів навчання, але й їх системне, методологічно виважене застосування для оптимізації процесу

розвитку духовно-ціннісної сфери, креативного потенціалу та рефлексивної культури здобувачів вищої освіти.

Необхідність формування світоглядної матриці майбутнього педагога, конгруентної актуальним векторам та викликам соціокультурної динаміки сучасного суспільства, позиціонується як одне з пріоритетних завдань сучасної парадигми вищої освіти. Цей імператив знаходить своє чітке відображення та нормативне закріплення у провідних державних освітніх документах України, зокрема у Законах України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про повну загальну середню освіту» та інших релевантних нормативно-правових актах, які окреслюють стратегічні вектори модернізації та гуманізації національної освітньої системи.

Отже, на сучасному етапі розвитку музично-педагогічної науки та практики виникає нагальна, об'єктивна необхідність у проведенні глибоких фундаментальних та прикладних науково-педагогічних досліджень, спрямованих на ідентифікацію, теоретичне обґрунтування, експериментальну апробацію та подальшу імплементацію комплексу ефективних організаційно-педагогічних умов, механізмів та детермінант, які б оптимально сприяли цілеспрямованому та результативному формуванню цілісного художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва в структурі його професійної підготовки у закладі вищої освіти.

Вирішення цього завдання є стратегічним пріоритетом, що визначатиме якість та конкурентоспроможність вітчизняної музично-педагогічної освіти у довгостроковій перспективі.

Враховуючи зазначене, дисертаційне дослідження Царенка Владислава Андрійовича на тему «Формування художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва» є актуальним та своєчасним.

У дисертації чітко визначено об'єкт, предмет, завдання дослідження. Дисертант чітко сформулював мету дисертаційної роботи, що полягає у теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці ефективності педагогічних умов формування художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва у процесі професійної підготовки.

Заслуговує на увагу наукова новизна та теоретичне значення дослідження, яке полягає в тому, що дисертантом вперше:

- уточнено сутність поняття «художній світогляд майбутнього викладача музичного мистецтва».

- визначено та обґрунтовано педагогічні умови формування художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва у процесі професійної підготовки (стимулювання майбутніх викладачів музичного мистецтва до художньо-педагогічного діалогу; створення художньо-творчого середовища, що передбачає використання взаємодії різних видів мистецтва у процесі інтерпретації музичного твору та залучення студентів у самостійно-пошукову, творчо-проектувальну діяльність; спрямування майбутніх фахівців на самореалізацію у різних видах музично-педагогічної діяльності, виробничої та концертно-виконавської практики;

- виокремлено компоненти художнього світогляду, відповідно яким визначено критерії (мотиваційно-ціннісний, когнітивно-знаннєвий, діяльнісно-перетворювальний, рефлексивно-оцінний) та рівні (високий, середній, низький) сформованості художнього світогляду майбутніх фахівців;

- розроблено структурно-функціональну модель та методику реалізації організаційно-педагогічних умов формування художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва у процесі професійної підготовки;

Подальшого розвитку набули інтерактивні форми й методи навчання, спрямовані на формування художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва у процесі професійної підготовки.

Матеріали, зміст та висновки роботи допоможуть об'єктивно підійти до розв'язання сучасних проблем фахової підготовки майбутніх фахівців в галузі музичного мистецтва. Результати дослідження можуть бути використані в освітньому процесі підготовки майбутніх викладачів музичного мистецтва, професійній діяльності в музичних коледжах, спеціалізованих навчальних закладах, а також у процесі підвищення кваліфікації та професійного зростання фахівців музичного мистецтва

Дисертація виконана відповідно до тематики, передбаченої планом науково-дослідної роботи кафедри педагогіки та спеціальної освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка «Соціально-професійне становлення особистості» (державний реєстраційний номер 0116U003481).

Тему дисертації затверджено вченою радою Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка (протокол № 4 від 04 жовтня 202 р.).

Вивчення рукопису дисертації, опублікованих статей і тез доповідей Царенка Владислава Андрійовича переконливо засвідчує, що авторський підхід до розкриття вибраної науково-педагогічної теми можна характеризувати як фундаментальний і багатоаспектний.

Аналіз наукових праць з педагогіки вищої школи, теорії і методики викладання музичних дисциплін у закладах вищої освіти, дисертаційних досліджень з досліджуваної проблеми дало змогу дисертанту узагальнити й уточнити поняття «художній світогляд майбутнього викладача музичного мистецтва», яке Владислав Андрійович розуміє як складне, інтегроване, індивідуально-особистісне утворення, що передбачає ціннісне ставлення майбутнього фахівця до професії, мистецтва, самого себе; здатність пізнавати й усвідомлювати художньо-образний зміст мистецьких творів в контексті «художньої картини світу»; емоційно співпереживати, відтворювати художній образ у процесі художньо-педагогічної інтерпретації, у власному сценічному виконанні, творчо-проектувальній діяльності; здатність до самореалізації у процесі художньо-педагогічного спілкування з учнем.

Зазначимо, що для розв'язання окреслених завдань дисертант широко використав комплекс взаємопов'язаних методів дослідження, а саме:

- теоретичних – аналіз, синтез, порівняння, узагальнення й систематизація філософської, психологічної, педагогічної та мистецтвознавчої

літератури з метою дослідження теоретичних засад проблеми формування художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва у процесі професійної підготовки; структурний аналіз для виокремлення структурних компонентів, визначення критеріїв, показників та рівнів сформованості художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва; метод моделювання для побудови структурно-функціональної моделі формування художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва;

– емпіричних – анкетування, тестування, бесіди, опитування, спостереження, творчі завдання, інтерв'ю, аналіз процесу і результатів навчальної, самостійно-творчої, практичної діяльності, експертне оцінювання для визначення рівнів сформованості художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва; аналіз, систематизація та узагальнення власного музично-педагогічного досвіду, що дозволило сформулювати власний погляд на визначену проблему; проєктування моделі формування художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва, прогнозування міри її дієвості та результативності; педагогічний експеримент задля визначення ефективності педагогічних умов та моделі формування художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва;

– методів математичної статистики для аналізу й систематизації отриманих результатів проведеного дослідження, перевірки їх достовірності.

Структура рецензованої праці відповідає меті і завданням дослідження, що зумовлює її логічну обґрунтованість і завершеність. Зміст дисертації в цілому характеризується достатнім теоретичним і науково-методологічним рівнем вирішення поставлених завдань.

Зміст розділів і підрозділів відповідає назві структурних компонентів роботи та переконує у тому, що автор досяг сформульованої мети дослідження й виконав зазначені у вступі завдання. Загалом зміст дисертації, публікацій дисертанта дають підстави стверджувати, що подане до захисту дослідження є фундаментальним і завершеним, його результати містять беззаперечну наукову новизну, мають теоретичне і практичне значення, пройшли необхідну апробацію у ході обговорень на міжнародних, всеукраїнських науково-практичних конференціях в Україні та за кордоном.

Необхідно наголосити, що основні положення і висновки роботи знайшли належну апробацію у наукових працях. Основні результати дисертації висвітлено у 10 публікаціях автора, з них 8 – одноосібних, з-поміж яких: 3 статті – у наукових фахових виданнях України; 1 стаття (у співавторстві) включена до наукометричної бази Web of Science); 6 тез – у матеріалах науково-практичних конференцій

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до них, загальних висновків, списку використаних джерел (251 найменування), додатків. Загальний обсяг дисертації становить 288 с., основний текст – 224 с.

Дисертація є самостійною науковою працею, в якій дотримані принципи академічної доброчесності. Використані в дисертації ідеї інших авторів мають відповідні посилання і використані для підкріплення результатів здобувача.

Позитивно оцінюючи наукове та практичне значення представленого дисертаційного дослідження, висловимо деякі зауваження та побажання:

1. У змісті першого розділу дисертації доцільно, на нашу думку, більш глибоко розкрити і вказати на зв'язок світоглядної функції мистецтва з іншими функціями (аксіологічною, комунікативною, творчою та ін.), що поглибило б розуміння художнього світогляду як центрального елементу духовного світу особистості й значущості впливу різних видів мистецтва на розвиток світогляду учнівської молоді.

2. У структурно-функціональній моделі сформованості художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва (розділ 2.3., стор. 193) бажано зробити більш детальний перелік запропонованих методів формування художнього світогляду.

Проте висловлені зауваження і побажання не знижують загальної позитивної оцінки проведеного дослідження.

Вважаю, що дисертаційна робота Царенка Владислава Андрійовича на тему: «Формування художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва» є завершеним, цілісним і самостійним дослідженням, яке містить нові науково обґрунтовані результати, одержані здобувачем особисто, які мають практичну та теоретичну цінність, відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 19 травня 2023 р. № 502), а її автор заслуговує на присудження йому наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки.

– **доцент кафедри мистецької освіти, кандидат педагогічних наук, доцент Шевченко І. Л.**, яка зазначила, що підготовка майбутніх викладачів музичного мистецтва – це важлива суспільна місія, оскільки саме викладач музичного мистецтва виконує основне завдання мистецької освіти – формує духовний світ учнівської молоді, здатність пізнавати, розуміти, адекватно сприймати й оцінювати навколишній світ, бути відповідальним й активним учасником соціально-культурного простору. Виконання цих завдань уможливорюється за умови формування художнього світогляду як специфічної форми емоційно-ціннісного ставлення до навколишнього буття, як суттєвого і важливого прояву освіченості, культури, професіоналізму майбутніх фахівців музичного мистецтва, їх здатності до реалізації у майбутній професійній діяльності.

Отже, актуальність і суспільна затребуваність дисертаційного дослідження Царенка Владислава Андрійовича, предметом якого обрано організаційно-педагогічні умови та методика формування художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва, не викликає сумніву.

Дослідження виконувалось відповідно до тематичного плану комплексної програми науково-дослідної роботи кафедри педагогіки та спеціальної освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира

Винниченка «Соціально-професійне становлення особистості» (державний реєстраційний номер 0116U003481). Тему дисертації затверджено Вченою радою Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка (протокол № 4 від 04 жовтня 2021 р.).

Найбільш істотні наукові результати, що містяться в дисертації.

У результаті проведеного дослідження дисертантом:

- здійснено теоретичний аналіз категоріально-поняттєвого апарату дослідження; з'ясовано суть понять «світогляд», «художній світогляд», «художній світогляд майбутнього викладача музичного мистецтва»;
 - розкрито зміст, визначено структуру художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва;
 - визначено критерії, показники та рівні сформованості художнього світогляду в майбутніх фахівців музичного мистецтва;
 - обґрунтовано та впроваджено в освітній процес організаційно-педагогічні умови та методику формування художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва, перевірено їхню дієвість.

Нові факти, одержані здобувачем. Визначено та обґрунтовано організаційно-педагогічні умови та методику формування художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва у процесі професійної підготовки (стимулювання майбутніх викладачів музичного мистецтва до художньо-педагогічного діалогу; створення художньо-творчого середовища, що передбачає використання взаємодії різних видів мистецтва у процесі інтерпретації музичного твору та залучення студентів у самостійно-пошукову, творчо-проектувальну діяльність; спрямування майбутніх фахівців на самореалізацію у різних видах музично-педагогічної діяльності, виробничої та концертно-виконавської практик);

- виокремлено компоненти художнього світогляду, відповідно яким визначено критерії (мотиваційно-рефлексивний, когнітивно-інтерпретаційний, творчо-перетворювальний) та рівні сформованості художнього світогляду майбутніх фахівців (високий, середній, низький);

- розроблено структурно-функціональну модель реалізації організаційно-педагогічних умов та методики формування художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва у процесі професійної підготовки;

- уточнено сутність поняття «художній світогляд майбутнього викладача музичного мистецтва»;

- набули подальшого розвитку інтерактивні форми й методи навчання, спрямовані на формування художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва у процесі професійної підготовки.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Основні наукові положення, висновки, презентовані у дисертації Царенко В.А., достатньою мірою обґрунтовані, базуються на аналізі праць вітчизняних і зарубіжних учених. Автором логічно сформульовано структурні

компоненти: мету, завдання, об'єкт та предмет дослідження, які відповідають темі дисертації.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, забезпечується ґрунтовним вивченням наукових праць, і загалом не викликає сумніву.

Аналіз тексту дисертації Царенка В.А. та змісту публікацій дисертанта дають змогу дійти висновку про наукову достовірність викладених автором результатів.

Значення для науки і практики отриманих автором результатів.

Дисертаційна робота Царенка В.А. містить нові, раніше не захищені наукові положення, а обґрунтовані результати у сукупності розв'язують актуальну наукову проблему.

Основні матеріали та результати дисертації впроваджено в освітній процес в освітній процес Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка (довідка № 55 від 06.01.2025); Бердянського державного педагогічного університету (довідка № 57/08-08 від 06.01.2025); Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка (довідка №1-н від 13 січня 2025 р.).

Рекомендації щодо використання результатів і висновків дисертації.

Не викликає сумнівів і практичне значення одержаних результатів, що полягає у систематизації та практичній апробації педагогічного інструментарію формування художнього світогляду майбутнього викладача музичних дисциплін; розробці методики діагностики сформованості художнього світогляду майбутніх фахівців; у розробці методичних рекомендацій з питань формування художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва; можливості використання теоретичних положень дисертації для оновлення змісту фахових дисциплін: «Методика художньо-педагогічної інтерпретації музичних творів», «Методика викладання фахових дисциплін у ЗВО», «Методологія наукових досліджень», «Історія музичного виконавства», «Сучасне музичне мистецтво», «Теорія та методика викладання музичних дисциплін у ЗВО», «Теорія і методика інструментально-виконавської підготовки з практикумом», виробнича практика. Теоретичними положеннями, методичними розробками можуть послуговуватися викладачі фахових дисциплін, студенти під час педагогічної, виробничої та концертно-виконавської практик.

Результати дослідження можуть бути використані у професійній діяльності в музичних коледжах, спеціалізованих навчальних закладах; у системі післядипломної педагогічної освіти для підвищення рівнів науково-теоретичної та методичної підготовки фахівців мистецтва.

Оцінка змісту та завершеності дисертації.

Представлена дисертація науково виважена й логічно структурована. Аналіз дисертації та її завершеності свідчить про те, що зміст дисертаційного дослідження Царенка Владислава Андрійовича відповідає меті й поставленим завданням, складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел до розділів.

У Вступі дисертаційної роботи обґрунтовано актуальність і доцільність розв'язання обраної теми дослідження, представлено зв'язок з науковими програмами, планами, темами, визначено мету, окреслено завдання, об'єкт, предмет дослідження; схарактеризовано методи дослідження; визначено гіпотезу дослідження, наукову новизну, теоретичне та практичне значення одержаних результатів; наведено відомості про апробацію й можливості упровадження результатів дослідження, його структуру та обсяг; подано загальну кількість публікацій.

У першому розділі дисертації – «Теоретичні основи дослідження проблеми формування художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва» – на основі аналізу науково-педагогічної літератури з'ясовано суть категорій «світогляд», «художній світогляд», «художній світогляд викладача музичного мистецтва», доведено, що формування художнього світогляду – це складний процес, який визначається духовним світом особистості, досвідом художнього сприйняття-інтерпретації, музично-виконавськими компетентностями, здатністю майбутнього викладача музичного мистецтва до творчості і самотворчості.

Визначено критерії та показники рівнів сформованості художнього світогляду: мотиваційно-рефлексивний, когнітивно-інтерпретаційний, творчоперетворювальний, які характеризують художній світогляд як цілісний феномен, відображають сутнісні характеристики художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва.

За означеними критеріями та показниками виявлено і схарактеризовано рівні сформованості художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва: низький, середній, високий.

У другому розділі дослідження ««Організаційно-педагогічні умови та методика формування художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва» визначено й обґрунтовано організаційно-педагогічні умови (стимулювання майбутніх викладачів музичного мистецтва до художньо-педагогічного діалогу; створення художньо-творчого середовища, що передбачає використання взаємодії різних видів мистецтва у процесі інтерпретації музичного твору та залучення студентів у самостійно-пошукову, творчопроєктувальну діяльність; спрямування майбутніх фахівців на самореалізацію у різних видах музично-педагогічної діяльності, виробничої та концертно-виконавської практики), що ґрунтуються на засадах аксіологічного, культурологічного, поліхудожнього, інтерпретаційного, компетентнісного, особистісно орієнтованого (суб'єктного), творчодіяльнісного (праксеологічного) наукових підходів.

Розроблено методику формування художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва, що охоплює три взаємопов'язаних етапи: організаційно-інформаційний; творчопроєктувальний; результативно-презентаційний, кожен з яких передбачав виконання відповідної педагогічної умови, використання інтерактивних форм та методів навчання.

1. У третьому розділі дослідження – «Дослідно-експериментальна робота з формування художнього світогляду майбутнього викладача музичного

мистецтва» перевірено гіпотезу щодо дієвості обґрунтованих організаційно-педагогічних умов та методики формування художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва, представлено організацію, етапи проведення експериментальної роботи, визначено ефективність організаційно-педагогічних умов та методики їх реалізації.

2. Доведено, що динаміка змін у рівнях сформованості художнього світогляду майбутніх викладачів музичного мистецтва на констатувальному та контрольному етапах експерименту в експериментальній групі є статистично значущою.

3. Отже, висунута гіпотеза автором дослідження є правильною, доведено дієвість визначених і обґрунтованих організаційно-педагогічних умов та методики формування художнього світогляду майбутніх викладачів музичного мистецтва у процесі професійної підготовки.

Узагальнення отриманих результатів підтвердило досягнення мети та успішне виконання завдань дисертаційного дослідження, що має новизну і практичне значення.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації. У цілому позитивно оцінюючи наукове і практичне значення дисертаційної роботи, висловимо деякі зауваження та побажання дискусійного характеру:

1. У першому розділі дисертації представлено широкий огляд наукової літератури з проблеми дослідження, визначено його категоріально-поняттєве поле. Вважаємо, що ретроспективний огляд розвитку художнього світогляду в контексті інтеграційних тенденцій різних видів мистецтва на кожному історико-культурному етапі, значно збагатив би перший розділ дисертації.

2. У розділі 2.2. автором слушно визначено педагогічні умови формування художнього світогляду майбутніх викладачів музичного мистецтва, які, як слушно вказано на стор. 143, забезпечують результативність навчання. Доцільно було б, на нашу думку, приділити більшу увагу й глибше розкрити можливості художньо-педагогічного діалогу у розвитку в майбутніх фахівців не тільки здатності до співтворчості, а й авторської спроможності

Втім, висловлені зауваження не впливають на позитивне враження від дисертації в цілому та не знижують її цінність.

Повнота викладу основних результатів дисертації в наукових працях. Основні результати дисертації висвітлено у 10 публікаціях автора, з них 9 – одноосібних, 3-поміж яких: 3 статті – у наукових фахових виданнях України; 1 стаття (у співавторстві) включена до наукометричної бази Web of Science); 6 тез – у матеріалах науково-практичних конференцій.

На основі аналізу змісту публікацій Царенка В.А. можна констатувати, що наукові положення, висновки та рекомендації, які було отримано в результаті проведеної роботи, у друкованих працях викладено достатньо повно.

Оцінка мови і стилю викладення матеріалу дисертації. Дисертацію викладено українською мовою. Структура дисертації та стиль її подання відповідають чинним вимогам. У тексті дисертації відсутні текстові запозичення без посилання на джерело.

Висновок

Дисертаційне дослідження Царенка Владислава Андрійовича на тему: «Формування художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва» є самостійним завершеним дослідженням, яке має наукову новизну, теоретичне і практичне значення для педагогічної науки і практики. Вважаємо, що дисертація заслуговує на позитивну оцінку, відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (зі змінами), п. 28 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 р. (зі змінами)), а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 – Освітні, педагогічні науки, галузь знань 01 Освіта/Педагогіка.

З оцінкою дисертації також **виступили:**

Професор кафедри педагогіки та спеціальної освіти, доктор педагогічних наук, професор Савченко Н. С. вказала, що у роботі чітко сформульовано позиції, що обумовили вибір теми. Адже проблема формування художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва є актуальною і значущою, оскільки уможливорює вирішення важливих питань духовного розвитку учнівської і студентської молоді, формуванню вмінь адекватно сприймати й інтерпретувати художньо-образний зміст мистецьких творів, усвідомлювати зміст різноманітних художніх явищ, пізнавати й осмислювати навколишню реальність і себе в ній.

Дисертація відзначається логікою побудови наукового апарату: чітко сформульована мета, завдання дослідження, об'єкт, предмет, наукова новизна роботи.

Заслуговує на увагу широка джерельна база та апробація результатів дослідження на науково-практичних конференціях різних рівнів.

Дослідником вперше визначено та обґрунтовано організаційно-педагогічні умови формування художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва у процесі професійної підготовки (стимулювання майбутніх викладачів музичного мистецтва до художньо-педагогічного діалогу; створення художньо-творчого середовища, що передбачає використання взаємодії різних видів мистецтва у процесі інтерпретації музичного твору та залучення студентів у самостійно-пошукову, творчо-проектувальну діяльність; спрямування майбутніх фахівців на самореалізацію у різних видах музично-педагогічної діяльності, виробничої та концертно-виконавської практики; розроблено та впроваджено авторську методику реалізації організаційно-педагогічних умов формування художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва у процесі професійної підготовки.

Савченко Н. С. підтримала рецензентів і відзначила, що дисертаційне дослідження слід оцінити позитивно та рекомендувати його до захисту у спеціалізованій вченій раді на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки.

Професор кафедри педагогіки та спеціальної освіти, доктор педагогічних наук, професор Окольніча Т. В. зазначила, що дисертаційне дослідження Царенка В. А. «Формування художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва» є самостійним завершеним дослідженням актуальної проблеми сучасної професійної освіти.

Структура дисертації Царенка В. А. логічно продумана, розглянуті наукові положення вірогідні, що забезпечується їх теоретичною обґрунтованістю, використанням комплексу методів, адекватних меті й завданням дослідження. Дисертаційна робота містить у своїй структурі три розділи, кожний із яких характеризується певним внеском у розвиток означеної проблеми.

У дисертації представлено теоретичне обґрунтування і запропоновано нове вирішення проблеми формування художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва.

Робота відзначається практичною спрямованістю. Практичне значення дослідження полягає у систематизації та практичній апробації педагогічного інструментарію формування художнього світогляду майбутнього викладача музичних дисциплін; розробці методики діагностики сформованості художнього світогляду майбутніх фахівців; у розробці методичних рекомендацій з питань формування художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва; можливості використання теоретичних положень дисертації для оновлення змісту фахових дисциплін: «Методика художньо-педагогічної інтерпретації музичних творів», «Методика викладання фахових дисциплін у ЗВО», «Методологія наукових досліджень», «Історія музичного виконавства», «Сучасне музичне мистецтво», «Теорія та методика викладання музичних дисциплін у ЗВО», «Теорія і методика інструментально-виконавської підготовки з практикумом», виробнича практика. Теоретичними положеннями, методичними розробками можуть послуговуватися викладачі фахових дисциплін, студенти під час виробничої та концертно-виконавської практик.

Результати проведеного дослідження дають підставу вважати, що визначені завдання реалізовано, мета досягнута.

Високо оцінюючи результати дослідження, Окольніча Т. В. підтримала думку рецензентів, що дисертаційне дослідження слід оцінити позитивно та рекомендувати його до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки.

Професор кафедри педагогіки та спеціальної освіти, доктор педагогічних наук, професор Філоненко О. В. дала позитивну оцінку дисертаційному дослідженню в цілому. Зазначила, що Царенка В. А. комплексно й всебічно висвітлила наукову проблему, яка до цього часу не була предметом спеціального вивчення. Дослідження Царенка В. А. є актуальним у контексті удосконалення професійної підготовки майбутнього викладача музичного мистецтва.

Робота характеризується логічно виваженою структурою, що охоплює окреслене коло дослідницьких завдань і відображає досягнення поставленої мети.

Схвалення заслуговує вирішення в роботі низки дослідницьких завдань, а саме: досліджено стан вивчення і розробленості досліджуваної проблеми в сучасній теорії та практиці професійної підготовки у вищій школі; виокремлено структурні компоненти, критерії, показники та схарактеризовано рівні сформованості художнього світогляду у майбутніх викладачів музичного мистецтва; обґрунтовано та експериментально перевірено ефективність організаційно-педагогічних умов формування художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва; розроблено та запроваджено в освітню практику методику реалізації організаційно-педагогічних умов формування художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва.

Робота відзначається творчим пошуком, аргументованістю положень, доказовістю, новими підходами в оцінці подій і феноменів.

Філоненко О. В. дійшла висновку, що дисертаційну роботу Царенка Владислава Андрійовича «Формування художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва» слід вважати завершеним, самостійно виконаним дослідженням і таким, що може бути рекомендованим до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки.

Доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент Ляшенко Р. О. наголосив на актуальності та значущості порушеної проблеми, на недостатній розробці й науковому обґрунтуванні цієї проблеми в теорії і практиці.

У дисертації чітко сформульовано понятійний апарат дослідження. Відповідно до об'єкта і предмета визначено мету, у логічному взаємозв'язку з ними висунуті завдання, які надалі підтверджені результатами дисертаційного дослідження. У роботі рельєфно представлено ступінь і основні напрями наукової розробки досліджуваної проблеми. Реалізація авторського наукового пошуку відображена і в науковій новизні, яка є і беззаперечною, і очевидною.

Отримані в процесі дослідження результати дали дисертантці підстави для формулювання аргументованих висновків.

Ляшенко Р. О. підтримав рецензентів і зазначив, що дисертаційна робота Царенка В. А. є оригінальним, самостійним, завершеним дослідженням, яке має наукову цінність та практичну значущість, і може бути рекомендована до захисту у спеціалізованій вченій раді на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки.

Заслухавши і обговоривши доповідь Царенка Владислава Андрійовича, а також за результатами попередньої експертизи представленої дисертації на засіданні кафедри педагогіки та спеціальної освіти, прийнято **висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації на тему «Формування художнього світогляду майбутнього викладача**

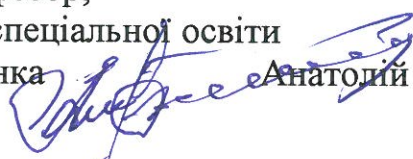
музичного мистецтва» здобувача ступеня доктора філософії Царенка Владислава Андрійовича за спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки.

Головуючий на засіданні:

кандидат педагогічних наук, професор,

завідувач кафедри педагогіки та спеціальної освіти

ЦДУ імені Володимира Винниченка

Анатолій РАЦУЛ

Рецензенти:

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри мистецької освіти

ЦДУ імені Володимира Винниченка

Світлана КУЛКОВА

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри мистецької освіти

ЦДУ імені Володимира Винниченка

Інга ШЕВЧЕНКО

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації на тему «Формування художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва» здобувача ступеня доктора філософії Царенка Владислава Андрійовича за спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки

Актуальність теми. Динамічні інтеграційні процеси, що охопили всі сфери соціуму, вимагають розв'язання актуальних завдань, зумовлених об'єктивною потребою суспільства у конкурентоспроможних фахівцях-особистостях, здатних демонструвати високий рівень професіоналізму, освіченості, культури. Ці характерні риси яскраво виявляються і у сфері музично-педагогічної освіти, яка потребує творчо мислячих, активно діючих, компетентних фахівців зі сформованим художнім світоглядом, здатних до інтерпретації художніх цінностей, усвідомлення змісту мистецьких явищ, самостійного творчого пошуку, особистісного розвитку й саморозвитку, адекватного сприйняття і розуміння навколишнього світу, здатності оволодівати художньо-культурним досвідом як трансляції цілісної картини світу, без якого неможливо повноцінно вплинути на розвиток особистості.

У зв'язку з цим, важливим завданням є формування художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва, знаходження і впровадження інноваційних форм і методів навчання, спрямованих на розвиток духовних і творчих якостей майбутніх фахівців, їх потреби і бажання зануритись у глибинний світ мистецтва, набуті унікального суб'єктного досвіду художнього спілкування, зробити його джерелом творчого розвитку, саморозвитку і самореалізації.

Формування світогляду майбутнього вчителя, що відповідає особливостям соціально-культурного розвитку суспільства, є важливим завданням сучасної вищої школи. Про це наголошується у державних освітніх документах України: Законах України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про загальну середню освіту» та ін.

Актуальність досліджуваної проблеми поглиблюється низкою суперечностей, зокрема, між:

зростаючими потребами суспільства у фахівцях з широким художнім світоглядом для реалізації духовно-творчого потенціалу мистецтва у вихованні учнівської молоді і традиційній вузькопредметній підготовці майбутніх викладачів музичного мистецтва;

розумінням доцільності формування художнього світогляду і недостатньою розробленістю організаційно-педагогічних умов, покликаних ефективно вплинути на формування художнього світогляду майбутніх фахівців;

високими вимогами до професійної підготовки майбутнього викладача музичного мистецтва і недостатньою розробленістю методики формування художнього світогляду майбутнього фахівця.

Отже, на часі необхідність подолання цих суперечностей, виявлення ефективних організаційно-педагогічних умов, що сприяють формуванню художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва в процесі професійної підготовки.

Багатоаспектність проблеми світогляду майбутнього вчителя відображено в наукових дослідженнях з філософії освіти (В. Андрущенко, С. Гончаренко, І. Зязюн, В. Луговий, В. Кремень, В. Шинкарук та ін.), психолого-педагогічних працях (І. Бех, Г. Костюк, Н. Ничкало, Н. Савченко, Ю. Руденко, Л. Хомич та ін.).

У галузі мистецької освіти світоглядна проблематика розглядається в контексті розвитку духовно-творчого потенціалу майбутнього вчителя музичного мистецтва (Т. Бодрова, Т. Дорошенко, А. Зайцева, О. Єременко, М. Клепар, А. Козир, О. Комаровська, В. Лабунець, О. Олексюк, О. Отич, Г. Падалка, Л. Паньків, А. Растригіна, Т. Скорик, Т. Стратан-Артишкова, О. Рудницька, О. Щолокова та ін.); в контексті поліхудожнього підходу (О. Бузова, Л. Масол, Г. Падалка, Л. Паньків, О. Реброва, Т. Стратан-Артишкова, О. Шевцова, О. Щолокова та ін.); фахової (музично-виконавської, музично-теоретичної) підготовки (О. Гумінська, Н. Гунько, С. Кулікова, О. Шевцова, І. Шевченко та ін.); формування естетично-світоглядної позиції, художньої культури студентів (О. Бузова, Н. Миропольська, С. Соломаха, О. Щолокова та ін.).

Попри це, незважаючи на значну кількість досліджень щодо досліджуваної проблеми, що свідчить про її важливість і актуальність, проблема формування художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва є недостатньо дослідженою. Зокрема, потребують глибокого вивчення і визначення організаційно-педагогічних умов, що покликані вдосконалити процес формування художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва.

Зв'язок теми дослідження з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано відповідно до науково-дослідної теми кафедри педагогіки та менеджменту освіти Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка (нині кафедра педагогіки та спеціальної освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка) «Соціально-професійне становлення особистості» (реєстраційний номер 0116U003481). Тему дисертації затверджено Вченою радою Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка (протокол № 4 від 04 жовтня 2021 р.).

Особистий внесок здобувача в отриманні наукових результатів. Дисертація є самостійною науковою працею, в якій висвітлені власні ідеї і розробки, що дозволили вирішити поставлені завдання. Робота містить теоретичні та методичні положення і висновки, сформульовані дисертанткою особисто. Використані в дисертації ідеї гіпотези інших авторів мають відповідні посилання і використані для підкріплення результатів здобувача.

Достовірність результатів дослідження підтверджена теоретико-методологічною обґрунтованістю його основних положень; застосуванням методів, адекватних до предмета, мети та завдань дисертації; зіставленням отриманих даних із результатами інших досліджень.

Ступінь новизни основних результатів дисертації порівняно з відомими дослідженнями аналогічного характеру. Вперше визначено та обґрунтовано організаційно-педагогічні умови формування художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва у процесі професійної підготовки (стимулювання майбутніх викладачів музичного мистецтва до художньо-педагогічного діалогу; створення художньо-творчого середовища, що передбачає використання взаємодії різних видів мистецтва у процесі інтерпретації музичного твору та залучення студентів у самостійно-пошукову, творчо-проектувальну діяльність; спрямування майбутніх фахівців на самореалізацію у різних видах музично-педагогічної діяльності, виробничої та концертно-виконавської практики; розроблено та впроваджено авторську методику реалізації організаційно-педагогічних умов формування художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва у процесі професійної підготовки; виокремлено компоненти художнього світогляду (мотиваційно-рефлексивний, когнітивно-інтерпретаційний, творчо-перетворювальний), відповідно яким визначено критерії, показники та рівні сформованості художнього світогляду майбутніх фахівців (високий, середній, низький); визначено поняття «художній світогляд майбутнього викладача музичного мистецтва»; розроблено структурно-функціональну модель формування художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва; подальшого розвитку набули педагогічні підходи, інтерактивні форми та методи навчання, спрямовані на формування художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва у процесі професійної підготовки.

Практичне значення дослідження полягає у систематизації та практичній апробації педагогічного інструментарію формування художнього світогляду майбутнього викладача музичних дисциплін; розробці методики діагностики сформованості художнього світогляду майбутніх фахівців; у розробці методичних рекомендацій з питань формування художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва; можливості використання теоретичних положень дисертації для оновлення змісту фахових дисциплін: «Методика художньо-педагогічної інтерпретації музичних творів», «Методика викладання фахових дисциплін у ЗВО», «Методологія наукових досліджень», «Історія музичного виконавства», «Сучасне музичне мистецтво», «Теорія та методика викладання музичних дисциплін у ЗВО», «Теорія і методика інструментально-виконавської підготовки з практикумом», виробнича практика. Теоретичними положеннями, методичними розробками можуть послуговуватися викладачі фахових дисциплін, студенти під час виробничої та концертно-виконавської практик.

Результати дослідження можуть бути використані у професійній діяльності в музичних коледжах, спеціалізованих навчальних закладах; у

системі післядипломної педагогічної освіти для підвищення рівнів науково-теоретичної та методичної підготовки фахівців мистецтва.

Результати дослідження **впроваджено** в освітній процес Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка (довідка № 55 від 06.01.2025); Бердянського державного педагогічного університету (довідка № 57/08-08 від 06.01.2025); Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка (довідка №1-н від 13 січня 2025).

Особистий внесок автора в працях, опублікованих у співавторстві. У статті «The importance of musical and aesthetic education of young people in modern society» (внесок автора 35 %) (Web of Science) автором досліджено питання значущості музично-естетичного виховання у формуванні духовного світу молоді, її художньо-емоційної сфери, світоглядних цінностей, ставлення до навколишньої дійсності.

Основні положення та результати дисертації оприлюднено на науково-практичних конференціях різного рівня, а саме: *міжнародних*: «Мистецтво без кордонів: творчі діалоги» (Кропивницький, 2024); «ALTITUDO MUNDI SPIRITUALIS. Духовність у сучасному світі: просвітницько культурологічний підхід» (Кременець, 2024); «Мистецький освітній простір у контексті реалізації сучасної парадигми освіти» (Кропивницький, 2024); «Мистецтво та мистецька освіта в сучасному європейському соціокультурному просторі» (Бердянськ, 2024); «Естетичні засади розвитку педагогічної майстерності викладачів мистецьких дисциплін» (Умань, 2024); «Неперервна педагогічна освіта XXI століття: досвід, інновації, тенденції» (Київ, 2023); «Progressive research in the modern world» (Boston, 2023); «Мистецтво без кордонів: творчі діалоги» (Кропивницький, 2023); «Мистецький освітній простір у контексті реалізації сучасної парадигми освіти» (Кропивницький, 2022); «Естетичні засади розвитку педагогічної майстерності викладачів мистецьких дисциплін» (Умань, 2022); *всеукраїнських*: «Зарубіжна та українська культура: питання теорії, історії, методики» (Херсон, 2024); «Актуальні проблеми мистецької освіти в системі вищої школи» (Херсон – Івано-Франківськ, 2022); «Сучасні проблеми української освіти» (Івано-Франківськ, 2024); «Час мистецької освіти» (Харків, 2024); *I Всеукраїнський круглий стіл* «Діяльність студентського наукового гуртка у сучасному університеті» (Чернігів, 2024).

Оцінка структури дисертації, її мови і стилю викладання. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел, додатків.

Дисертація написана грамотною українською мовою, стиль викладання матеріалу відповідає прийнятому в науковій літературі.

Дисертація є самостійною науковою працею, в якій висвітлені власні ідеї і розробки, що дозволили вирішити поставлені завдання. Робота містить теоретичні та методичні положення і висновки, сформульовані дисертантом особисто. Дотриманні в роботі принципи академічної доброчесності. Використані ідеї, результати і тексти інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Перелік наукових праць, які відображають основні результати дисертації. Основні результати дисертації висвітлено у 10 публікаціях автора, з них 9 – одноосібних, з-поміж яких: 3 статті – у наукових фахових виданнях України; 1 стаття (у співавторстві) включена до наукометричної бази Web of Science); 6 тез – у матеріалах науково-практичних конференцій.

Список публікацій здобувача за темою дисертації

Статті в наукових фахових виданнях України та у виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз даних:

1. Shevtsova, O., **Tsarenko, V.**, Kurkina, S., Voloshyn, P., & Lisovska, T. The importance of musical and aesthetic education of young people in modern society. *Amazonia Investiga*. (2023). Vol. 12(61), PP. 51–60. (Web of Science) DOI: <https://doi.org/10.34069/AI/2023.61.01.6>

2. Царенко В. А. Наукові підходи до формування художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. Кропивницький, 2024 (216), С. 288–293. DOI: <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2024-1-216-288-293>.

3. Царенко В. А. Критерії сформованості художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва. *Наукові інновації та передові технології* (Серія «Управління та адміністрування», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Психологія», Серія «Педагогіка»): журнал. 2024. № 11(39). 2024. 2001 с. С. 1578–1585. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-11\(39\)](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-11(39)).
[https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-10\(38\)-](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-10(38)-)

4. Царенко В. А. Педагогічні умови формування художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва. *Суспільство та національні інтереси*: журнал. 2024. № 7(7) 2024. С. 849. С. 423–430. DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1572-2024-7\(7\)](https://doi.org/10.52058/3041-1572-2024-7(7)).
[https://doi.org/10.52058/3041-1572-2024-7\(7\)-423-430](https://doi.org/10.52058/3041-1572-2024-7(7)-423-430)

Опубліковані наукові праці апробаційного характеру у зарубіжних виданнях:

5. Царенко В. А. Формування художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва як педагогічна проблема. *Progressive research in the modern world*. The 5th International scientific and practical conference (February 1-3, 2023) BoScience Publisher, Boston, USA. 2023. 674 p. С. 371–376. <https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2023/02/PROGRESSIVE-RESEARCH-IN-THE-MODERN-WORLD-1-3.02.23.pdf>

Опубліковані наукові праці апробаційного характеру в українських виданнях:

6. Царенко В. А. Синтез мистецтв у формуванні художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва. *Естетичні засади розвитку педагогічної майстерності викладачів мистецьких дисциплін*: матеріали V

Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Умань, 28 квіт. 2022 р.) / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини, Ф-т мистецтв, Регіон. наук.-творч. центр мист. осв. і худож. майстерності; [редкол.: Терешко І. Г. (голов. ред.), Побірченко О. М. (відп. ред.), Бикова О. В. [та ін.]. Умань : Візаві, 2022. 164 с. С. 140–143.

7. Царенко В. А. Метод аналізу-інтерпретації у формуванні художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва. *Мистецтво без кордонів: творчі діалоги: зб. матеріалів I Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Кропивницький, 11 квітня 2023 р.). Кропивницький : РВВ ЦДУ ім. В. Винниченка, 2023. 196 с. С. 148–150.

8. Царенко В. А. Культурологічний підхід у формуванні художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва. *Сучасні проблеми української освіти: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції присвяченій пам'яті професора Василя Хруща* (м. Івано-Франківськ, 23 жовтня 2024 року). С. 216–218.

9. Царенко В. А. Художній світогляд у структурі професійної підготовки майбутнього викладача музичного мистецтва. *Час мистецької освіти. Мистецька освіта: наукові дискусії : збірник статей і тез доповідей учасників XV Всеукраїнської науково-практичної конференції* (25 жовтня 2024, м. Харків) / заг. ред. А. В. Соколової. Харків : ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2024. 279 с. С. 259–261.

10. Царенко В. А. Світоглядна проблематика у професійній підготовці майбутнього викладача музичного мистецтва. *Мистецтво без кордонів: творчі діалоги : матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф.* (29 листопада 2024 р., м. Кропивницький) / [упоряд. Т. Б. Стратан-Артишкова, Л. І. Паньків, О. Б. Шевцова]. Кропивницький : ЦДУ ім. В. Винниченка, 2024. 102 с. С. 86–88.

Публікації Царенка В. А. відповідають усталеним вимогам, достатньо повно відображають суть та результати виконаного дослідження.

Рекомендації дисертації до захисту з урахуванням наукової зрілості пошукувача.

Дисертація Царенка Владислава Андрійовича «Формування художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва» за науковим рівнем, практичною цінністю, змістом та оформленням відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», п. 28 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 р. (зі змінами)).

З урахуванням цього кафедра педагогіки та спеціальної освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка рекомендує завершене самостійне дослідження Царенка Владислава Андрійовича «Формування художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва» до захисту у разовій спеціалізованій вченій

раді на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки.

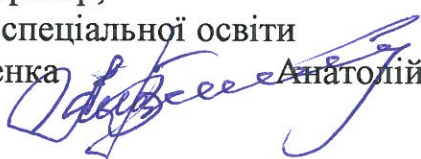
За затвердження висновку проголосували: «за» – 13; «проти» – немає; «утримались» – немає.

Головуючий на засіданні:

кандидат педагогічних наук, професор,

завідувач кафедри педагогіки та спеціальної освіти

ЦДУ імені Володимира Винниченка

Анатолій РАЦУЛ

Рецензенти:

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри мистецької освіти

ЦДУ імені Володимира Винниченка

Світлана КУЛІКОВА

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри мистецької освіти

ЦДУ імені Володимира Винниченка

Інга ШЕВЧЕНКО

«06» травня 2025 р.